

ПОКАЗАТЕЛИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА НА ТРУДА В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Проф. д-р Прокопи Киранов

Въпросът за производителността на труда въобще и в частност в селското стопанство е твърде обширен, за да може да бъде изчерпан и дори само очертан в общите му рамки. Задачата тук е поставена твърде ограничено — да се набележат някои особености в статистическото изразяване на показателите специално по отношение на производителността на труда в селското стопанство, като много от онова, което представлява общи въпроси на статистиката за производителността на труда или още повече въпроси на статистическите показатели въобще, се приема за известно и ненуждаещо се от разяснения.

I. Измерване нивото на производителността на труда

1. Установяването на разхода на труд

Количеството труд, разходван в селското стопанство, също както и в коя да е друга област на стопанството, се мери с продължителността на времето на трудовото изпълнение, на производителното приложение на работната сила.

Работното време може да бъде взето и най-често бива вземано като потенциален фонд работно време на работните сили в един трудов колектив, в едно предприятие и пр. Производителността на труда в такъв случай се дава като производителност на едно лице, при което и кръгът на лицата, по отношение на които се прави изчислението, може да бъде различно широк. Този начин на изразяване производителността има едно твърде общо приложение и в промишлеността, и в селското стопанство. Неговото значение при селското стопанство е особено голямо поради липсата на точни измерения на работното време и поради това, че в него са отразени всички фактори, действащи върху производителността на труда през течение на периода (годината, месеца и пр.) и по-специално е отразена степента на използване на работните сили през периода.

Един специфичен проблем е тоя за фактическото установяване на разхода на труд, респективно броя на работните сили в ТКЗС.

Мярка за труда в ТКЗС е трудовият ден. Трудовият ден не е обаче човекоден и не може да служи за мярка на разходваното работно време. В него се изразяват различни качествени моменти, както и различната обществена оценка на даден конкретен труд. Величината на трудовия ден се изменя с измененията в техниката, организационните подобрения и пр. Трудовият ден се определя различно в отделните стопанства и различно според развитието на техниката. Трудовият ден се причислява и отчислява, освен това, според резултатите от работата — за награда, за наказание